

Kuzmíková, Jana

Niekoľko kognitívovedných poznámok k recepcii literatúry

In: *Poetika prózy v česko-slovenských souvislostech : kolektivní monografie*. Pospíšil, Ivo (editor); 1. vydání Brno: Jan Sojnek - Galium, 2016, pp. 105-111

ISBN 978-80-906183-3-6

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.81609>

Access Date: 23. 03. 2025

Version: 20250314

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Jana Kuzmíková (Bratislava)

Niekoľko kognitívovedných poznámok k recepcii literatúry¹

Abstrakt

Štúdia sa zaoberá čítaním a recepciou literárneho diela. Výberovo spomína slovenské práce a predstavuje súčasné kognitívovedné prístupy a nové úlohy výskumu recepcie, ktoré konfrontujú závery a metodológiu (lineárno-hierarchická postupnosť) slovenských odborníkov so súčasnými kognitívovednými skúmaniami, čím sa osvetľujú posuny, resp. rozdiely medzi zovretejším (v historickom aj metodologickom zmysle) uvažovaním o recepcii a interdisciplinárnymi kognitívovednými skúmaniami opierajúcimi sa o embodiment a neurofyziológiu.

Kľúčové slová: literárna komunikácia a recepcia, slovenské recepcné teórie, embodiment, kognitívovedné skúmania, interdisciplinarita v literárnom výskume

Abstract

A Few Cognitive-science Remarks on Literary Reception

The study deals with the cognitive turn in literary research. It mentions some relevant Slovak works about reading and introduces contemporary cognitive projects and new tasks in the reception research, which revise the reception works of Slovak scholars. Confrontation of methods and conclusions between the Slovak hermeneutical approach and the contemporary cognitive research, shows the differences between the traditional autonomous perspective and interdisciplinary literary studies based on embodiment and neurophysiology.

Key words: literary communication and reception, Slovak reception theories, embodied mind, cognitive literary studies, interdisciplinarity in literary research

Kognitívna literárna veda sa dnes považuje za vedecký smer, ktorý prostredníctvom interdisciplinárnosti sústreďuje, prepája i konfrontuje prírodovedné a humanitné prístupy a metodológie v záujme lepšieho pochopenia komplexnej dynamiky medzi kogníciou a literatúrou. Vychádza sa z predpokladu, že ľudské správanie je podmienené komplexnými interakciami medzi ľudskou biológiou a kultúrou, pričom gény človeka

¹ Štúdia vznikla v rámci grantového projektu Kognitívne orientovaná literárna veda. Teória a príkladové štúdie zo slovenskej literatúry. VEGA 2/0078/14. Riešiteľka: PhDr. Jana Kuzmíková, CSc.

„vedú“ a kultúra ho „špecifikuje“. Keďže „*kognícia je zakotvená jednak v reálnom svete a jednak vo vymedziteľných štruktúrach senzorickej, perceptuálnej a konceptuálnej interiority, musia byť poznanie a skúsenosť založené na oboch zložkách, hoci v rôznom stupni.*“² Dôležitým pilierom kognitívnovedného teoretického uvažovania je fakt, že prevažná väčšina ľudského myslenia sa odohráva na nevedomej úrovni, preto je významnou úlohou skúmanie dejov, ktoré prebiehajú v mozgu a tele bez toho, aby sme si ich uvedomovali.

Tak sa napríklad ukázalo, že „romantické“ tvrdenie, že pri vzniku umeleckého diela sa uplatňujú špecifické, ba autonómne psychické procesy, celkom neobstojí. Nevyhnutným zdrojom tvorivých procesov je všeobecná, „bežná“ kognícia, ktorá nie je rigidná, automaticky výkonná, ale je nekonečne experimentujúca. Tento argument je jedným z výsledkov vtelesneného vedeckého realizmu (embodied scientific realism), ktorý v osemdesiatych rokoch 20. storočia nastolili v jazykovede (aj v prepojení na literatúru) George Lakoff, Mark Johnson a Mark Turner.³ Títo vedci sa opierajú o tri hlavné predpoklady: vtelesnenosť mysle, skutočnosť kognitívnych nevedomých procesov a metaforickosť myslenia.

Prvotný podnet kognitívnej literárnej vedy vychádza teda z kognitívnej lingvistiky a spočíva v tom, že literatúra v akomkoľvek jej zmysle sa neskúma (len) ako autonómny fenomén, ale chápe sa ako jav založený na všeobecnej konceptuálnej organizácii, princípoch kategorizácie, procesuálnych mechanizmoch i skúsenostných a vonkajších kontextoch ľudskej mysle. V zásade, zaoberanie sa fikčnými textami a predstavami vyžaduje také isté kognitívne procesy, aké potrebujeme aj v bežnom živote.

Už pred časom poukázala recepcná estetika (reader-response criticism) na to, že čitateľ významy z textu neextrahuje, ale konštruje. Recepcná estetika však poväčšine „odhadovala“ efekty čítania, nestavala na empirických výskumoch, takže jej závery boli v mnohom špekulatívne. Na recepcné účinky textu v ľudskom vedomí sa v slovenskej literárnej vede 20. storočia orientoval predovšetkým František Miko a jeho spolupracovníci. Mikov projekt výskumu bol semiotický, fenomenologický a hermeneutický.

V nadväznosti na práce Františka Miku si Ján Števček uvedomil, že „*ešte zostáva problém integrácie textu na ďalšom stupni, v ďalších procesoch, predovšetkým v čitateľskom vedomí v širokom zmysle.*“⁴ Naivné čítanie v bežnom zmysle, teda ako stotožnenie sa čitateľa s postavami a udalosťami, pripisuje Števček skôr druhej, podľa

² „*Because cognition itself is grounded in both the real world and in the constraining structures of sensory, perceptual, and conceptual interiority, knowledge and experience must be based on both, although in varying degrees.*“ HART, F. E. Foreword. In: JAÉN, I. – SIMON, J. J. (eds). *Cognitive Literary Studies. Current Themes and New Directions*. Austin: University of Texas, 2013, s. xi.

³ Bližšie KUZMÍKOVÁ, J. *Umenie a kognitívne vedy*. In: KUZMÍKOVÁ, J. (ed.). *Literatúra v kognitívnych súvislostiach*. Bratislava: Ústav slovenskej literatúry SAV, 2014, s. 10–28; GÁLIKOVÁ, S. *Význam a funkcia konceptuálnej metafory z perspektívy kognitívnej vedy*. In: KUZMÍKOVÁ, J. (ed.). *Literatúra v kognitívnych súvislostiach*. Bratislava: Ústav slovenskej literatúry SAV, 2014, s. 29–54.

⁴ ŠTEVČEK, J. *Estetika a literatúra*. Bratislava: Tatran, 1977, s. 76.

neho „vyššej forme“ čítania, ktorým je sentimentálne čítanie: „*Sentimentálny čitateľ je spätý so svojimi hrdinami väčšími než čitateľ naivný.*“⁵ Celkové Števčekovo triedenie sa s rizikom dá zjednodušiť tak, že naivný čitateľ projektuje čítané ako skutočnosť, sentimentálny čítateľ pociťuje až „prežíva“ a diskurzívny čitateľ si uvedomuje iluzívnosť a znakovosť literatúry.⁶ Môže k tomu niečo dodať súčasná kognitívna veda?

Čitateľova identifikácia sa s literárnymi postavami je priamočiarejšia než racionálnejšie posudzovanie fiktívneho deja, prostredia a času.⁷ Postava v epike a lyrický subjekt v lyrike sú neodmysliteľnou súčasťou literárneho textu a ak by v ňom aj chýbali, čitateľ si ich „domyslí“ (bežným riešením je personifikácia neživých entít). Rozdiel medzi čitateľskou empatiou investovanou do postáv a viac logickým a štrukturálnym vnímaním ostatných zložiek literárneho textu považujem za kľúčové východisko ďalšieho výskumu o psychologických a kognitívnych realizáciách literatúry i jej interpretácii.

Z kognitívneho hľadiska si žiada komentár aj diskurzívne čítanie. Ján Števček zdôrazňuje, že diskurzívne čítanie zahŕňa aj naivné, aj sentimentálne realizácie textu. Zároveň však oddeľuje diskurzívne čítanie od predchádzajúcich typov z toho dôvodu, že počas neho vníma čitateľ neskutočnosť literárneho sveta a rešpektuje jeho uzavretosť a relatívnu platnosť. So Števčekomým konceptom komplexného čítania súhlasia experimenty, ktoré ukázali, že pri čítaní sa bežne nezaobráame svojou neveriou v predstavený svet, ale naopak, radi sa do neho s dôverou ponoríme. Menej sa však dá stavať na tvrdení, že pri diskurzívnom čítaní rozlišujeme dielo ako uzavretý, neskutočný svet, ktorý sa dočítaním knihy skončí. Zo semiologického hľadiska, na ktoré sa odvolával Števček, je to tak – dielo je v semiológii znakom skutočnosti. Ale kognitívne dosahy čítania pretrvávajú dlhšie, pretože „*nepravdivosť fikčného sveta nepokrýva všetky jeho prvky a užitočné prvky [...] by mali byť identifikované a usmernené do rôznych adaptačných a vedomostných systémov.*“⁸ Zaraďovanie užitočných prvkov do ďalších systémov mysle má okrem iného za následok rôzne čitateľské a neraz aj diametrálne odlišné literárnokritické či odborné postoje k jednému dielu.

Ďalší námet, ako môže kognitívna literárna veda rozšíriť doterajšie pozorovania a intuície, ponúkajú závery Stanislava Rakúsa. V práci *Medzi mnohoznačnosťou*

⁵ Ibidem, s. 80.

⁶ Lubomír Plesník používa v súvislosti s „príjmom diela“ termíny „pól životného kontextu“ (dieťa má strach z rozprávkovej ježibaby) a „pól výpovedného kontextu“ („chladné“ sledovanie klišeovitých scén zo štandardných thrillerov). PLESNÍK, L. *Kapitoly z recepcnej poetiky*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2012, s. 19.

⁷ ZUNSHINE, L. *Why We Read Fiction. Theory of Mind and the Novel*. Columbus: The Ohio State University Press, 2006.

⁸ „[...] the falsity of a fictional world does not extend to all of the elements in it, and useful elements [...] should be identified and routed to various adaptations and knowledge systems.“ COSMIDES, L. – TOOBY, J. *Consider the Source. The Evolution of Adaptations for Decoupling and Metarepresentations*. In: SPERBER, D. (ed.). *Metarepresentations. A Multidisciplinary Perspective*. New York: Oxford University Press, 2000, p. 92.

a presnosťou odpovedá Rakús na otázku, prečo literatúra „*inklinuje k tvorbe ťažkých disproporcií, konfliktov, kríz a hraničných problémových situácií.*“⁹ Podľa autora je „ostrá problémovosť“ literatúry logická a nenahraditeľná, lebo je hlboko spätá s látkovým svetom a duševnými dispozíciami človeka.

Rakúsovo empirické zistenie možno na základe kognitívnovedných argumentov vysvetliť a spresniť. Z pohľadu evolučnej teórie literatúry kóduje literatúra naše kultúrne aj genetické dedičstvo, pričom obe tieto jeho zložky majú recipročný formovací efekt.¹⁰ Genetická evolúcia je pomalšia a stabilnejšia, zatiaľ čo kultúra je vo svojom vývine rýchlejšia a pravdepodobne vyzdvihuje iné typy správania.¹¹ *Evolučné* nastavenie človeka preferuje mechanizmy, úsudky a akcie späté s prežitím jednotlivca alebo spoločenstva počas ohrozenia. Zároveň existuje aj *kultúrny* spôsob *zrýchleného* simulovaného „prežitia“ ohrozujúcich situácií. Umožňuje ho literatúra (umenie) svojou orientáciou na disproporcie a problémové situácie. V tom spočíva reálny základ Rakúsovej tézy o nenahraditeľnej problémovosti vážnej literatúry.

Lenže literatúra má viacero závažných funkcií, nielen simulovanie a kumulovanie silných problémových situácií. Literatúra slúži na odovzdávanie informácií a je nástrojom presvedčovania, ale je tiež hrou, poznávaním iných i seba a rovnako je aj estetickým javom a objektom.¹² Tieto funkcie vyplývajú z faktu, že ontológia literatúry (umenia) je ukotvená v intersubjektívnom komunikačnom procese, v sociálnej spolupatričnosti členov spoločenstva. To, že niekto nevyhľadáva konfliktnú či „intelektuálne náročnú“ literatúru, preto automaticky neznamená, že je „povrchný“, má nižšiu emočnú či celkovú inteligenciu, alebo iné osobnostné nedostatky (a rovnako platí, že ten, kto takú literatúru vyhľadáva, sa vôbec nemusí vyznačovať kladnými osobnostnými charakteristikami). Človek, ktorý nepotrebuje „ťažkú“ literatúru, možno zvláda život a medziľudské vzťahy s nadhľadom a v pohode alebo ho zložité a abstraktné literárne „hry“ jednoducho nudia, hoci nemá problém im porozumieť. Literatúra rôzneho druhu poskytuje rôzne *potrebné* kognitívne stimulácie, lebo teória mysle nie je jedným univerzálnym súborom inferencií pre nalinkované situácie, ale je tvorená mnohými súbormi adaptácií orientovaných na špecifické sociálne oblasti a roly. Tieto špecifikácie sú aj radostné či harmonické a takí môžu byť / tak sa môžu cítiť aj niektorí ľudia. Aj ich čitateľské postoje a inklinácie (povedzme pre komediálne diela) sú legitímne, a preto majú byť primerane zastúpené v horizonte ďalších recepčných výskumov.

⁹ RAKÚS, S. *Medzi mnohoznačnosťou a presnosťou*. Levoča: Modrý Peter, 1993, s. 90.

¹⁰ McEWAN, I. *Literature, Science and Human Nature*. In: GOTTSCHALL, J. – WILSON, D. S. (eds). *The Literary Animal. Evolution and the Nature of Narrative*. Evanston, Illinois: Northwestern University, 2005, p. 10.

¹¹ WILSON, D. S. *Evolutionary Social Constructivism*. In: GOTTSCHALL, J. – WILSON, D. S. (eds). *The Literary Animal. Evolution and the Nature of Narrative*. Evanston, Illinois: Northwestern University, 2005, p. 26.

¹² KUZMÍKOVÁ, J. *Umenie a kognitívne vedy*. In: KUZMÍKOVÁ, J. (ed.). *Literatúra v kognitívnych súvislostiach*. Bratislava: Ústav slovenskej literatúry SAV, 2014, s. 12.

Vďaka kognitívnym výskumom napríklad vieme, že postmodernistická produkcia zábavy a smiechu má aj veľmi hlboké kognitívne dôvody a významy. Keď je ľudský mozog vystavený odporujúcim si alebo nejednoznačným faktom a scénam, ľavá hemisféra vytvára jednu interpretáciu a zároveň pravá hemisféra formuje inakšiu. Naše vedomie to vníma ako prepínanie medzi dvoma rozličnými obrazmi či výkladmi. Podľa potvrdzovanej teórie Johna D. Pettigrewa však oba obrazce dokáže prekryť spontánny smiech tak, že obe interpretácie vnímame naraz. Mozog sa vyvažuje a doslova sa vytvára nový stav mysle.¹³

Treba teda zobrať do úvahy, že nielen „esteticky náročná“, ale aj smiechová literatúra prekračuje a prestavuje rámce čitateľovho poznania a cítenia, upozorňuje na nové a neznáme možnosti vnímania sveta. Pravdaže, robí to inými spôsobmi. Smiech a humor teda nie sú len dôsledkom nesúrodosti (Schopenhauer), narušenia automatizmu (Bergson), výrazom posmechu (Hobbes) či bezpečným ventilom nahromadenej energie (Freud). Súčasná smiechová kultúra si zasluhuje prívlastok postmodernistická, ak sa usiluje nielen o akési odľahčenie modernistických jednostranností, podvracanie autorít a serióznosti, ale aj o isté sociálne vyváženie „znevažovaných“ cieľov. V postmodernizme by mal byť smiech tvorivým, kombinujúcim činiteľom, ak si trúfame hovoriť o postmodernistickej epistéme ako o komplexnejšej oproti predchádzajúcej modernistickej.

Kognitívna literárna veda sa zaoberá aj nasledovným rozporom: postava a jej pocity sú fikciou, v skutočnosti neexistujú, ale čitatelia radi špekulujú nad osudmi postáv ako o živote skutočných ľudí – čo sa nakoniec stalo so Zunou zo Švantnerovej *Nevesty hôľ* alebo je Paulínka zo *Života bez konca* zlá matka?¹⁴ Pre striktných, abstrahujúcich semiológov dochádza v takom prípade k sentimentálnemu neporozumeniu literatúry a literárnosti. Alebo z iného pohľadu môžeme hovoriť podľa Števčekovej terminológie o „nižšom“, naivnom či sentimentálnom čítaní. Avšak námietka, resp. odpoveď na základe kognitívnych analýz znie, že postavy síce neexistujú, ale existuje literárne dielo, ktoré experimentuje s reálnymi čitateľovými kognitívnymi adaptáciami. Neraz napríklad odhalíme, že spisovateľ hrá s čitateľom „šachovú“ hru a začneme pochybovať o korektnosti reprezentácií a výpovedí. Následne môžeme začať „prešetrovať“ zdroje reprezentácií a prípadne sa aj pýtať, čo tým autor sleduje. V tejto súvislosti je zaujímavý aj výskum procesov čitateľského vyrovnávania sa v rámci fikčného príbehu s reálnymi faktami, ktoré však rozprávač spochybuje. Čitateľská neľúbosť zo skreslených faktov súvisí okrem iného s navýšeným výdajom energie. Evolučne je monitorovanie a prebudúvanie pravdivostných hraníc kľúčové pre naše prežitie, a preto v iných okolnostiach (povedzme pri vnímaní fikčných príbehov) môže byť (aj nevedome) chápané ako bezdôvodne zneisťujúce, zbytočné a príliš nákladné.

¹³ GIBBS, W. W. *Side Splitting*. In: Scientific American. vol. 284, 2001, Nr. 1, p. 18.

¹⁴ Porov. RAKÚS, S. *Medzi mnohознаčnosťou a presnosťou*. Levoča: Modrý Peter, 1993, s. 93 – 101.

Aktivovanie a využitie osobitnej kognitívnej kapacity závisí na aktuálnom stave mysle určitého čitateľa v určitej chvíli. Hoci môžeme byť emočne vtiahnutí do deja a dokonca plakať alebo smiať sa nad vymyslenými udalosťami, sme zároveň veľmi citliví na to, ak autor chce vydávať svoju metareprezentáciu za pravdu. Iluzivnosť (nereálnosť, nepravdivosť) umeleckej narácie nie je v normálnych okolnostiach bežného sveta preferovaná, uprednostňujú sa pravdivé príbehy o skutočných ľuďoch a situáciách.¹⁵ Okrem toho je tu ešte ďalší názor, ktorý tvrdí, že keď čítame príbeh, projektujeme ho (jeho štruktúru) do kolízií a problémov nášho každodenného života.¹⁶ Tento názor do veľkej miery zodpovedá koncepciám a metódam Stanislava Rakúsa alebo Lubomíra Plesníka. Recepčné konfigurácie, ktoré vznikajú na jednej strane z nedostatočného určenia zdroja informácií, z metareprezentačnej viacznačnosti a na druhej strane z neobíditeľných pravidiel, podľa ktorých dochádza k spracovaniu informácií v kognitívnych systémoch, môžu byť pre niekoho mäťúce a neprijateľné, ale iný čitateľ víta nové spôsoby a kombinácie vnímania predstaveného sveta a nové formy čitateľského zážitku, v ktorom kognitívna neurčitnosť nemusí byť úplne doriešená a rozhodnutá.¹⁷

Podľa kognitívnej vedy (resp. vied) je umelé oddeľovanie vied o človeku a spoločnosti dnes už neudržateľné. Nie preto, že by predošla veda nemala oprávnenie na svojbytné odčlenenia tzv. autonómnych vied, ale preto, že súčasné okolnosti, predpoklady, možnosti, nástroje a potreby poznávania človeka výrazne pokročili a žiada sa ich sústrediť a systemizovať. Medzi inými sa aj kognitívni literárni vedci zhodujú, že na to, aby vznikla jednotná, resp. úplná teória literatúry, aby sme plne pochopili jej „emergentný význam“ (Mark Turner), je potrebné urobiť biokultúrnu fúziu výskumu o vývine a funkcii literatúry (umenia). Literárna kognitívna veda už má za sebou zjavné inovatívne výsledky, ale omnoho väčšia perspektíva je pred ňou.

Literatúra

COSMIDES, Leda – TOOBY, John: *Consider the Source. The Evolution of Adaptations for Decoupling and Metarepresentations*. In: SPERBER, Dan (ed.): *Metarepresentations. A Multidisciplinary Perspective*. New York: Oxford University Press, 2000, p. 53–116.

GÁLIKOVÁ, Silvia: *Význam a funkcia konceptuálnej metafory z perspektívy kognitívnej vedy*. In: KUZMÍKOVÁ, Jana (ed.): *Literatúra v kognitívnych súvislostiach*. Bratislava: Ústav slovenskej literatúry SAV, 2014, s. 29 – 54.

¹⁵ COSMIDES, L. – TOOBY, J. *Consider the Source. The Evolution of Adaptations for Decoupling and Metarepresentations*. In: SPERBER, D. (ed.). *Metarepresentations. A Multidisciplinary Perspective*. New York: Oxford University Press, 2000, p. 90.

¹⁶ TURNER, M. *The Literary Mind*. New York: Oxford University Press, 1996.

¹⁷ Bližšie KUZMÍKOVÁ, J. (ed.). *Literatúra v kognitívnych súvislostiach*. Bratislava: Ústav slovenskej literatúry SAV, 2014, s. 127 – 144.

- GIBBS, W. Wayt: *Side Splitting*. In: Scientific American. vol. 284, 2001, Nr. 1, p. 18–19.
- HART, F. Elizabeth: *Foreword*. In: JAÉN, Isabel – SIMON, Julien Jacques (eds): *Cognitive Literary Studies. Current Themes and New Directions*. Austin: University of Texas, 2013.
- KUZMÍKOVÁ, Jana: *Kognitívne súvislosti literárneho procesu. Krátky prehľad kognitívne orientovanej literárnej vedy*. In: *World Literature Studies*, roč. 20, 2011, č. 3, s. 15–27.
- KUZMÍKOVÁ, Jana: *Umenie a kognitívne vedy*. In: KUZMÍKOVÁ, Jana (ed.): *Literatúra v kognitívnych súvislostiach*. Bratislava: Ústav slovenskej literatúry SAV, 2014, s. 10–28.
- KUZMÍKOVÁ, Jana: *Literárne dielo Františka Švantnera v kognitívnych súvislostiach*. In: KUZMÍKOVÁ, Jana (ed.): *Literatúra v kognitívnych súvislostiach*. Bratislava: Ústav slovenskej literatúry SAV, 2014, s. 127–144.
- McEWAN, Ian: *Literature, Science and Human Nature*. In: GOTTSCHELL, Jonathan – WILSON, David Sloan (eds): *The Literary Animal. Evolution and the Nature of Narrative*. Evanston, Illinois: Northwestern University, 2005, p. 5–19.
- MIKO, František: *Význam, jazyk, semióza: Metodologické reflexie*. Nitra: Vysoká škola pedagogická, 1994.
- PLESNÍK, Lubomír: *Kapitoly z recepčnej poetiky*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2012.
- RAKÚS, Stanislav: *Medzi mnohoznačnosťou a presnosťou*. Levoča: Modrý Peter, 1993.
- ŠTEVČEK, Ján: *Eстетika a literatúra*. Bratislava: Tatran, 1977.
- TURNER, Mark: *The Literary Mind*. New York: Oxford University Press, 1996.
- WILSON, David Sloan: *Evolutionary Social Constructivism*. In: GOTTSCHELL, Jonathan – WILSON, David Sloan (eds): *The Literary Animal. Evolution and the Nature of Narrative*. Evanston, Illinois: Northwestern University, 2005, p. 20–37.
- ZUNSHINE, Lisa: *Why We Read Fiction. Theory of Mind and the Novel*. Columbus: The Ohio State University Press, 2006.
- ŽILKA, Tibor: *Dobrodružstvo teórie tvorby*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2015.

PhDr. Jana Kuzmíková, CSc.

Ústav slovenskej literatúry

Slovenská akadémia vied

Konventná 13, 811 03 Bratislava – Slovenská republika

jana.kuzmikova@gmail.com

